

3228

గు విశ్వవిద్యాలయము
ఈ అంశము నామోదము చేసింది
జూలై 1990

సాహిత్య పరిషత్

భారతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

వ్యవస్థాపకులు : విద్యాన్ బిల్లుసు సీతారామశాస్త్రి

సంపుటము 13

రాజమహేంద్రవరము 16-5-1990, 1-6-1990

సంచికలు 14, 15

—* ఈ సంచికలో *—

1. ఆధునిక కవిత్వం-కవీ-పాఠకుడూ	1- 2
2. బలివాడ నవలాసింధూరం 'సుధామధురం'	2- 8
3. ఆర్యసమాజ స్థాపనకు మూలకారణం శారళా భారత	4- 5 6
4. సాహిత్య మొర్మోరాల్లో తాపీవారి పనితనం	7
5. దండకాలు-చాటుకృతులు	8- 9
6. వ్యాసవీరము	10-11

రాబోవు సంచికలో:- 1) శివానందలిహరి - కొన్ని అనువాదాలు
2) కవకాభిషేకము
3) సుప్రసన్నగారి "స్తతిప్రబంధము" వమీక్ష
మొదలగు రచనలు ఉంటాయి.

1, 16 తేదీలలో ప్రచురింపబడును.

సంవత్సర చందా రు. 12-00

6 మాసములకు రు. 6-50

విడి ప్రతి 0-60 పై.

సా హి త్య ప ర మై న ర చ న ల కు స మా లో చ న స్వా గ తం !

సంపాదకుని మాట

Books of the hour and Books forever
అన్నాడు John Ruskin.

అంటే కాలక్షేపానికి మాత్రమే ఉద్దేశించి ఏ ప్రయోజనం లేని రచనలు— ఏ కాలమైనా మళ్ళీమళ్ళీ చదువుతున్నా చదివివప్పడల్లా ఏదో కొత్తదనం చూపిస్తూ ఎన్నాళ్ళకైనా విలువ చెరిగిపోని రచనలు.

ఏదైనా రాస్తే కవిత్వమైనా, మరో రచన ఏదైనావరే దానికొక విలువ ఉండేట్లు రామాలి. ఈనాడు అచ్చతెలుగు మనకు వంటి బట్టబందేదు. ఆరసున్న, ఋ, ఋ, శ, జ్ఞ వందేవి మనకు కొడుకుడు వడబందేదు. అంతా వ్యవహారికం. తేలికగా ఉండాలనే సాకుతో భాషను చిత్రవధ చేస్తున్న రోజులివి. ఇలాంటి పరిస్థితులలో కేవలం ధనార్జనకోసమో, అల్పమైన యితర ప్రయోజనాలకోసమో రచనలు సాగిస్తే రచయితలూ : బహువరాక్ : మీ రచనల విలువలే కాదు మీ విలువకూడా సున్న మంచి ఆరసున్నకి ఆ తర్వాత కూవ్వం లోకి : దారితీస్తుంది.

ఒక రచనద్వారా సమాజంలోని చెడును కడిగేయవచ్చు. ఒక రచన ద్వారా చెడునుంచి మంచికి మవిషివి మార్చవచ్చు. హృదయా వందమే కాదు సమాజశ్రేయస్సు కూడా రచనలకు పరమావధి కావాలి.

కేవలం విమర్శలూ, సమీక్షలే కాదు మీమంచి మీ ప్రతిభకు, వ్యజనాత్మకకక్తికి అద్దంపట్టే మంచి రచనలు రావాలి. అప్పుడే మీకు విజయమైన తృప్తి, రచనల కొక సార్థకతా చేకూరుతుంది.

సహృదయులైన రచయితలు మాతో ఏకీభవిస్తారని ఆశిస్తూ—

—సంపాదకుడు

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక *

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి
Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

1. ఆధునిక కవిత్వం - కవి - పాఠకుడూ

—శ్రీ పాతూరి రఘురామయ్య

‘ఆధునికుడు ఒకజరాపీలా తయారవు
కున్నాడు
లోజలోజాకు అతని మెదడు’

వృద్ధునికీ
దూరం ఎక్కువై పోతున్నది.

అని అరుద్ర ఆందోళన వడుకు
న్నాడు. ఇందులో పేర్కొనబడిన ఆధు
నికుడు అన్న పదం కవులకు దానర్థించే
అవకాశం ఉంది. కాస్త్రుతరిజ్ఞానం పెరిగినా
మానవుడు నైతికంగా తిరోగమించడమే
అరుద్ర ఆందోళనకు మూలం.

పూర్వకాలంలో మతాల మధ్యన
స్పర్ధలు పెరిగి సామూహిక అకాంతికి ఏ
విధంగా దారితీశామో, ఈనాడు అదే
విధంగా ఏదోఒకరూపంలో అభిప్రాయ
భేదాలు నెలకొని మానవజీవనాన్ని సు
ఖోభిరం చేసే స్థితికొండటం కోచనీయం.
ఇట్టి సుఖోభిస్థితిలో కవులు అనేకము
లైన మార్గములలో దుష్ప్రభావాలకారిన
పడడం అసహజమేమియు కాదు.

ముఖ్యంగా యువకవులు కొందరు
ఈనాడు తాము రాసుకునే సుదీర్ఘ వచన
కవిత్వ లండీకలు పత్రికలలో విశేషించి

అచ్చొత్తించుకొగలిగినా కవిత్వానికి
ఉండవలసిన అకర్షణీయ అక్షణాన్ని
చేకూర్చుకోలేక పోతున్నారు. కారణ
మేమంటే కొందరికి కల్పించిన ఎక్కువ
శ్రద్ధ ఉంది. కానీ వస్తువుపట్ల అవగాహన
కొరవడింది. మరికొందరికి వస్తువేముఖ్యం
కానీ అభివ్యక్తి ప్రధానం కాకపోవ
డం. ఇంకా కొందరు కవులున్నారు వారికి
ఈరెండూ ముఖ్యం కాదు. తాము
ఎక్కువగా కవిత్వం రాస్తుంటామన్నదే
అతిముఖ్యం. సింబాలిజం ఇమేజిజం
అట్లాంటి నటులకు కాగా అక్కరకొస్తు
న్నాయి. ఏది కొరవడుకున్నదో దాన్ని
కవీపుచ్చుకునేందుకు అస్పష్టత ఒకటి
మంచి చిక్కటి దుక్కుటిలాగా కవికి
స్తుంది. అందుకే కవులు అస్పష్టతను
అశ్రయించారు.

వైద్యక భావనలు తెలుగులోకి రావ
టం మొదలు పెట్టిన విషయం మార్గదర్శ
కం. కానీ కవులు వాటిపేరిట శబ్దాల
పేరుకు ప్రారంభించి కవిత్వాన్ని పాత
తల నుండి దూరంగా ఉంచటానికి కృషి
చేశారు.

ఏ పార్టీ కవో అని చూసే వారే. కానీ
ఏ పాటి కవి? అని మంచి చెడుల్ని
చిత్రించే సమృద్ధయాలే తెలుగునాట
కరువయిపోవడం చింతింపదగింది. వీనికి
కారణం రాజకీయాల ప్రమేయం పాపీ
త్యంలో ఎక్కువకటం. ఈ ప్రమేయం
యొక్క విరూడ్రూపమే ఈనాడు
చెప్పుకోబడుతున్న ‘కమిట్ మెంటు.’
ఇది నిబద్ధత.

ఈ నిబద్ధత భావన ఆయా పార్టీల
కవులకు, పక్షాల కవులకు, ఆయా పార్టీల
పక్షాల మార్గదర్శకనూత్రాల పరిధిలోనే
సంచరించవలసిన స్థితి ఏర్పడి, వారి కవి
త్వంలో భావవైకల్యం కొరవడింది.
అనంతా అన్న కవి మానసికభావ మార్గ
పథికుడుగా ‘జెండాలు కన్నీళ్ళు లేవు’
అని వ్రాశాడు. ఇది రాజకీయ కవులకు
కొరుకుడు వడని విషయంగా కనిపించ
వచ్చు. ఇంతకీ కవి బంధికుడై స్వేచ్ఛను
కోల్పోవటం పార్టీల ద్వారా పక్షాల
ద్వారా జరుగుతున్నది. ఈస్థితిలోకి కవి
విముక్తుడైతే తప్ప సమగ్ర మానవజీవన
విధాన ప్రతిఫలనం కావాలి నెలకొనే
అవకాశం ఉండదు.

రాను రాను కవులు తమ తమ కావ్యాలను రామ పరించుకొనలసి వస్తున్నది. ఇందుకు కారణం సాంస్కృతికంగా కవిత్వం లేకపోవడమే. కవిత్వక్తి గతాను భూతికి కావ్యరూపమిచ్చి పాఠకులకు దూరంగా సుంచరించడం. అదిగాక చదివేకత్తి ఉన్న పాఠకులు కూడా కవులేకనుక ఇతర కవుల రచనలను చదవక పోవడం లేలికగా కొట్టి పారేయడం కోచనీయం. అంటే సహృదయత్వం పరితలలో కొరివడడం. ఇది పెద్ద ప్రమాదం.

ఇకపోతే పరితలమూడా పాక్షికంగా తయారై నారు. ఉదాహరణకు శ్రీశ్రీ కవిత్వాభిమాని ఉన్నాడు. అతనికి ఆ కవిత్వం ఇంకే అభ్యుదయకవిత్వమేనా సద్భావన ఉండదు. లేదా అంతశక్తివంతంగా ఇతరకవులు రాసినా మెచ్చడు. మరికొందరు పాఠకులు ఉంటారు. అభ్యుదయ విశేషం ఉన్న కవులరచనలనే చదువుతారు. వారి దృష్టిలో విశ్వసాధానుకవులు కారు. ఇస్మాయిల్ కావ్యాలు కావ్యాలేకావు. తామపట్టిన కుండటికి మూడేకాదు. ఇది కేవలం పార్టీలవారి కనే కాదు వాటితో ప్రమేయంలేని మరికొందరికీకూడా. అయితే తోటి కవుల్ని, ఎదుటికవుల్ని వారి వారి కావ్యాల్ని నితరంగా సహృదయతతో చదివే లక్షణమే నెలకొనవలసిఉంది. చదవలేనినాడు, చదివేకత్తి కోల్పోయిననాడు అకారణ జ్యేషంత్ కోన్ని ఉత్తమ కావ్యాలకూ పాఠకుడు దూరమై సాహితీవిలువలను గుర్తించని వాడవుతాడు.

పాఠకులు నేడు తమ స్థాయిని పెంచుకునే కృషిచేయకపోతే కవిత్వం అర్థం చేసుకోలేకపోతారు. కవులకూడా మరిచిక్కగా అల్లకుండా కాస్త సరళశైలికి దిగాలి. సింకాలిజాం వంటి యజ్ఞం

2. బలివాడ నవలా సింధూరం 'సుధామధురం'

—డాక్టర్ గజ్జా యోహాన్ బాబు

కలింగాంధ్ర నవలా రచయితల్లో రాశిలోనేగాక వానీలోనూ ఎన్నడగిన మన్నికైన నవలలు రచించిన నవలాశిల్పి బలివాడ కాంతారావుగారు. 1986 డిశంబరు నెల 'ఉదయం' వారపత్రికకు ఆశుబంధ నవలగా వెలువడింది కాంతారావుగారి 'సుధామధురం' నవల. ఇది ఓ సందేశాత్మక నవల. అస్తవ్యస్తవ్యవస్థలో ఆధునిక మానవుని జీవితగమనంలో రచయిత చూపించిన దిక్కుచికి ప్రతీక ఈ నవల. 'ఏతత్త్వమైనా ఏ యిజ్జమైనా కొన్నాళ్ళే వెలిగి తర్వాత ఆ దీపం కొడిగడ్తుంది. దాన్ని తొలగించిమళ్ళీ ఈనాటి నూనె పోసి ఎవరో వెలిగించాలి' అన్న నేపథ్యంతో వెలువడింది నవల.

"ఎంత సారవంతమైన భూమైనా దున్నకపోతే వ్యవసాయక్షేత్రం కాదు. కాంతిలో మొక్కలు పెరికలలు కేస్తాయి. నిష్ఫలమైన ఆ భాగాన్ని కోసి వేస్తే మళ్ళీ ఆ మొక్కలు బాగా పేరుతో పాఠకునికి చిరాకు కలిగించడానికి సిద్ధం కాకూడదు. ముఖ్యంగా కవులు ముదీర్చు ఖండికలు వ్రాయటానికి బదులుగా ముటిగా క్లుప్తంగా వ్రాయటం ఆకర్షణీయంగా అవశ్యపరచేయంగా కవిత్వాన్ని తీర్చిదిద్దటమే అవుతుంది.

ఆధునిక కవిత్వం విషయంలో కవి పాఠకులూ ఒక వేదిక మీదికి రాగలగాలి. ప్రతికవి పాఠకుడైననాడు, ప్రతి పాఠకుడూ సహృదయుడైన విమర్శకుడైన నాడు కవిత్వం రసమయంగా తన స్వరూపాన్ని సాక్షాత్కరించుకోగలడు.

0—0

ఘష్పించి ఫలిస్తాయి. ముళ్ళపాదలు నరికి వేస్తే తోటకు వికాసమొస్తుంది. కలుపు తీసిన మడి ఏపుగా బలంగా పెరుగుతుంది. మానవసంఘంలో కూడా కొన్ని సదాచారాలు పైకం కొన్ని తరాలకు కరడుకట్టి మానవత తోపించడంవల్ల దారుణమైన దురాచారాలుగా పరిణమిస్తాయి. నైతికదృష్టి మోంద్యం ఏర్పడినపుడు సమాజజీవితం దుర్లభభూరితమౌతుంది. మనుగడ దుర్లభమౌతుంది. కాలానుసారంగా మారన అచారాలపట్ల విలువల పట్ల దృక్పథం మార్చుకోక తప్పదు. అలాగని కొత్తదంతా మంచిదని నెత్తిన బెట్టుకొని ఊరేగడం తగదు. కొత్తపాఠం మేలుకలయికతో మారిన విలువలతో జీవితగమనాన్ని సాగించడం వివేకశీలర లక్షణం. ఆ దిశగా పాఠకుల్ని ఆలోచింపజేసి ఆచరణకు తురికొల్పుతుంది బలివాడ వారి ఈ నవల.

'సుధామధురం'నవలలోని కథ చాలా చిన్నది. సీతారామయ్య అతని యిద్దరు కుమారులు, కుమార్తె, వారి యింటికి చుట్టూతూతూగా వచ్చిన గుఢ, వీరిమధ్య కథ నడుస్తుంది. సీతారామయ్య భార్య పోతుంది. అతడు రిటైరు ఉద్యోగి. సంప్రదాయవాది. పెద్దకొడుకు గుండర నారాయణ. పాశ్చాత్య సంస్కృతి అన్నా, సంప్రదాయాలన్నా మక్కువ ఎక్కువ. రెండోకొడుకు బలరాం పేరు వాది. అంతిమమిచ్చిన సమతాదృష్టి కలవాడు. అలెవాదిగా సమాజంచేత ముద్ర వేయించుకొంటాడు. కుమార్తె అరుణకు టెలిఫోన్ అపరేటర్ ఉద్యోగం. సాధా

రణ మధ్య తరగతి యువతికి ప్రతినిధి మాయెను. ఈ నలుగిరివి నాలుగుదారులు. ఒక్క బదుట్లోవాళ్ళయినా వారిమధ్య ఆప్యాయానుబంధాలు లేవు. మనది అన్నభావం ఏకాకాసాలేదు. అడదిక్కు లేని బటుంబం ఎంత హీనంగా తయారవుతుందో చూపడానికి ఈ బటుంబమే నిదర్శనం. ఈ స్థితిలో వారి యింటికి వచ్చిన మధ తానూ వారిలో ఒకటవుతూ వారికి జీవితవిలువల్ని పోషించి, సహజీవన మౌఢ్యం చవిచూపిస్తుంది. పాతయి జాన్ని పట్టుకొని పాటలాడే సీతారామ య్యుడు సంస్కరించి కొడుకులపట్ల మాతురుపట్ల నిర్వహించవలసిన బాధ్యతలేగాక నూతనవిలువల్ని, ఆధునిక జీవన పోకడల్ని తెలిపి కళ్ళు తెరిపిస్తుంది. పాశ్చాత్య కేవలభాషల్లో మునిగిలేతూ ఆ సంస్కృతి ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోతున్న నుండరినారాయణకు తానున్న జేకం తనజేక పరిస్థితుల్ని గమనించేటట్లు చేస్తుంది. అంతేకాదు పెద్దకొడుకుగా యింటిబాధ్యతను స్వీకరింపజేస్తుంది. బటుంబ సమస్యల్ని తండ్రితో చర్చించి పరిష్కారాన్ని కనుగొనేవారిగా చేస్తుంది. లోకం సమస్యల్ని తన సమస్యలుగానూ, దరిద్రనారాయణుల్ని తన తోబుట్టువులుగానూ భావించి సమాజాన్ని అనుక్షణం ఎదిరించే బలరాని ఆలోచనాపరునిగానూ, కార్యశీలిగానూ తయారుచేస్తుంది. బాధ్యతాయుత పౌరునిగా మలుస్తుంది. ప్రేమ నవలలతోటి, రొమాంటిక్ సినిమాలతోటి కాంతేషం చేస్తూ ఊహాలోకాల్లో విహరించే అరుణుడు భూమ్మీదకు దించుతుంది. వాస్తవాన్ని గుర్తించేటట్లు చేస్తుంది. ప్రేమ వివాహాల్ని అంగీకరించలేని సీతారామ య్యుడు ఒప్పించి అరుణుడు ఆమె ప్రేమించిన 'కొరిగ్' తో పెళ్ళి జరిపిస్తుంది. పాతకొత్తం సంఘర్షణలలో చిన్నా

భిన్నమైన బటుంబాన్ని తనచాకచక్యంతోనూ, నైపుణ్యంతోనూ సరిదిద్ది కొడిగట్టిన ఆ బటుంబ వ్యక్తుల జీవితాల్లో జీవితవిలువల చూరుకు పోసి నూత్న కాంతులను వెదజల్లింది. కడకు బలరాం కొరిక మేర అరిని జీవితభాగస్వామియై ఆ బటుంబంలో విడదీయరాని సంబంధాన్ని ఏర్పరుచుకొన్న 'మధ' తన పేరును సార్థకం చేసుకొని ఆ బటుంబానికి సుధామధుర రుచుల్ని చవి చూపింది.

ఈ నవల్లో రచయిత ప్రదర్శించిన 'సామాజిక స్పృహ' (సోషల్ ఎవేర్ నెస్) ప్రశంసనీయమైంది. సీతారామయ్య లాంటి వృద్ధతరం వ్యక్తులు, నుండర్, బలరాం, అరుణలాంటి యువతరం పాత్రలు మనకు ఇంచుమించు ప్రతియింటిలోనూ తారసపడ్డాయి. నదీప్రవాహానికి అనకట్టవేసి సక్రమమైన దిశలోనికి మళ్ళించి వంటభూములకు మళ్ళించినపుడే ఆ జలాలకు సార్థకత. లేకపోతే అవి నిరుపయోగంగా సముద్ర జలాల్లో కలిసి పోతాయి. సీతారామయ్య బటుంబాన్ని సరిదిద్దిన మధ అనకట్టలాంటిది. వారివారి ఆలోచనల్ని, ఆశయాల్ని ప్రగతిపథం వైపు మళ్ళించి సమాజశ్రేయస్సుకు తోడ్పడింది. ఈనాడు ప్రతియింటికి మధ లాంటి ఓ వ్యక్తి అవసరం. అప్పుడు ఈ సమాజం 'సుధామధురం' అవుతుంది.

ఈ నవల్లోని కథను ఆధునిక భారత దేశానికి అందులోనూ భిన్నమన స్పర్శలు

గల్గిన వ్యక్తుల మానసిక ప్రవృత్తులకు ప్రతీకగా గ్రహిస్తే సుధాపాత్ర ఆ వ్యక్తులనడుమ సమన్వయాన్ని సాధించి నూతనగమ్యాన్ని నిర్దేశించిన వ్యక్తిగా పేర్కొనవచ్చు. సీతారామయ్యబటుంబం స్త్రీ దక్షత లేనిది. అంటే గమ్యంలేనిది. వారి బటుంబంలో ఎవరిదారి వారిది, ఎవరి ఆలోచనాదృక్పథం వారిది. సమన్వయం లోపించి బటుంబం చిన్నాభిన్నమైంది. పాశ్చాత్య శాగరికత వ్యామోహంలో ఒకదూ, అతివాద ధోరణిలో, మరొకదూ, ఊహాలోకాల్లో తిరుగుతూ యితకొకదూ, ఛాందస సంప్రదాయానుకరణ నిబద్ధుడై ఒకదూ ఎవరికి వారుతమ ఆలోచనలు, ఆచరణలూ ఉన్నతమైనవని, సక్రమమైనవి భావిస్తూ సమాజమూల చ్ఛేదనకు తమకు తెలియకుండానే సమాజశ్రేయమాతున్న దశలో సుధలాంటి 'రిఫార్మర్' లేక సంస్కారి అవసరం. 'పురాణమిశ్లేష నసాధుసర్వం, నదాపి కావ్యం నవమిత్య పద్యం' అనికాళిదాసు నూక్తి. పాతది ప్రతీది గ్రాహ్యంకాదు. అలాగని కొత్తదంతయూ పరిత్యజ్యం కాదు. అందుకే 'పాతకొత్తం మేలుకొయక కొమ్మెరుంగులు జమ్మ'వలెనని గురజాడగారు అన్నారు. ఆ సమన్వయనిర్ధారణం ఊపిరిగా సాగిన ఈ నవల బలివాడ నవలా శిల్పానికి, జీవితదర్శనానికి ఓ దిక్కుచి.

.....

అందమైన అచ్చపనులు సకాలంలో కావాలంటే

B. V. & CO. ప్రెస్సును సంప్రదించండి.

RAJAHMUNDRY - 1

మావద్ద హిందీ, ఇంగ్లీషు, తెలుగు భాషలలో ప్రింటింగు చేయబడును.

3. ఆర్యసమాజ స్థాపనకు మూలకారణం

—డాక్టర్ 3. పురుషోత్తం పాల్, ఎం.ఎ..ఎఫ్.డి.

‘యదా యదాహి ధర్మస్యగ్గానిర్భవతి
భారతా
అధ్యుచ్ఛాన మధర్మస్యతదాత్మావం
సృజాన్మహం’

ఓ అర్జున, ‘ధర్మగ్గాని జరిగినప్పుడు, ధర్మాన్ని పునరుద్ధరించేందుకు నీ నవతరించెదను.’

ఆర్య సమాజం యొక్క ఆవతరణ - ధర్మగ్గాని జరిగినప్పుడు - జరిగింది. దాని స్థాపకుడు స్వామి దయానంద సరస్వతి. సంఘములో అధర్మాన్ని రూపుమాపి, ధర్మాన్ని పునరుద్ధరించేందుకు కంకణం కట్టుకున్నాడు.

మనువు నాటి కాలాన్ని. మనం ఒక్క సారి జ్ఞాపకం చేసుకున్నట్లైతే, అప్పటి ప్రజలు నాలుగు వర్ణాలుగా విభజింపబడి యుండుట గమనిస్తాము. ఆ నాలుగు వర్ణాలవారు వారి వారి వృత్తులను కొనసాగిస్తూ ఉండేవారు. మీరు ఆస్థికులు (Theists). అయితే కొంత కాలానికి వామ మార్గీయుల ప్రవేశముతో పదార్థవాదము (Materialism) వారి మనసులలో చోటు చేసుకున్నది. అప్పటి నుండి విగ్రహారాధన ప్రబలింది. విగ్రహాలకు మూగ జీవులను బలి ఇవ్వడం, మద్యం సేవించడం అనేవి మోక్షానికి మార్గం అని భావించి, నాటిని ఆచరించారు.

ఆ తరువాత మతం పేరిట మూగ జీవులకు బలి ఇవ్వడాన్ని నిషేధిస్తూ బుద్ధుడు తన ప్రచారాన్ని ప్రారంభించాడు. దీనితో వామ మార్గీయుల ప్రభావం

సన్నగిల్లింది. ‘అష్టాంగమార్గము’ ద్వారా అప్పటి ప్రజల మనసులలో బుద్ధుడు తన కంటూ ఒక స్థానాన్ని సంపాదించుకున్నాడు. అయితే బుద్ధునిబోధలలో ‘జేవుడు, ఆత్మ’ అ ప్రస్తావన అసలు లేనే లేదు. కాని సంఘం కరణం గచ్చామి, ధర్మం కరణంగచ్చామి, బుద్ధంకరణం గచ్చామి, అని ప్రబోధించాడు. ఆ తర్వాత వేద పండితులు శంకరాచార్యులు ‘అహం బ్రహ్మస్మి, తత్వమసి, సర్వం బ్రహ్మేతి వ్యజ్ఞానాత్’ అనే బోధతో రంగ ప్రవేశం చేశారు. వీరు ‘జేవుడు లేడు’ అనే బుద్ధుని వాదనను వ్యతిరేకించి ‘సమస్తమూ జేవుని శ్రమియావమే’ అని బోధించారు. శంకరాచార్యుల తరువాత మహాత్ముడీ యుల పరిపాలన ప్రారంభమైంది. వీరిద్దరికి మధ్య ఉన్న కాలాన్ని ‘మధ్య యుగము’ అని అంటారు.

మహాత్ముడీయుల పరిపాలన ముగిసే సరికి ఆర్యుల మూఢనమ్మకాలు బాగా పెరిగిపోయాయి. ఆ తరుణంలో ఆంగ్లేయులు భారతదేశంలో ప్రవేశించారు. వీరి నాగరికతాప్రభావం భారతీయులపై బాగా పడింది. క్రైస్తవ మిషనరీలు క్రైస్తవమతాన్ని వ్యాపింపజేయ ప్రాసక్తమయ్యి. ఏక దేవుణ్ణి నమ్మిన క్రైస్తవులు మన దేశంలోని బహుదైత్యాన్ని వ్యతిరేకించి, హిందూమతంలో ఉన్న లెక్కలేనన్ని మతాలను, అపమతాలను విమర్శించారు. అలాగే వీరు సాంఘిక సమానత్వాన్ని ప్రబోధించారు. ఆధునిక, మతాతీతమైన విద్యను ఆంగ్లేయులతో ప్రవేశ పెట్టారు. విద్యా సంస్థలను నెల

కొన్ని నాటి ద్వారా క్రైస్తవ మతబోధ చేశారు. అయితే చాలా నుండి ఆధునిక పాశ్చాత్య విద్యను అభ్యసించారు గాని, కొంతరే క్రైస్తవులుగా మారారు.

ఆంగ్లేయులకు జాత్యహంకారం బాగా ఉన్నది. భారత జాతిని నిమ్నజాతిగా పరిగణించారు. మనదేశంలో అభ్యుదయో అపార ఖనిజ సంపదను స్వప్రయోజన నిమిత్తం వాళ్ళదేశానికి ఎగుమతి చేసుకున్నారు. తయారయిన వస్తువులను తిరిగి మన చేత కొనిపించారు. భారతీయుల సంతేమానికి ఆంగ్లేయులు ఏమాత్రం శ్రద్ధ వహించలేదు. దయానందుడు భారతదేశ స్థితిగతులను అవగాహన చేసుకొని గతిగట్టప్పటికి పై స్థితిలో భారత దేశం ఉంది.

సంఘములోని సాంఘిక దురాచారాలు, ప్రజలలోని నిమ్నతాభావం మరియూ వారి ఆర్థిక నెరుకబాటుతనానికి దయానందుడు చలించి పోయాడు. వీటన్నిటిని దయానందుడు కేన్సర్ వ్యాధితో సరిపోల్చారు. ఈ వ్యాధికి సుయైన కైద్యం చేసి సంఘమునే, లోగిని రక్షించాలన్న దృఢనిశ్చయంతో దయానందుడు ఒక సంస్థను నెల కొల్పాలన్న నిర్ణయానికి వచ్చాడు. తాను నెలకొల్పే సంస్థ ద్వారా సామాజిక దుగ్గతులను తూర్తిగా నిర్మూలించ గలనన్న నమ్మకం దయానందునిలో మెండుగా ఉన్నది. అయితే మిగతా సంస్కర్తల లాగా తాత్కాలిక నివారణ కాక అసలు వ్యాధి యొక్క మూలకారణం కనుగొని దానిని మూలజీవితో పెకలించ తలచాడు. ఆయన చేసిన అన్ని ప్రసంగాలలోనూ మతముయొక్క స్ఫూర్తి (Spirit) ని ప్రబోధించాడు. మతములోని నిజాన్ని గ్రహించి దానిప్రకారం నడుచుకోవాలి. అంతేగాని మూఢనమ్మకంలాగా ప్రవర్తించ

నమ్మకమున నటువంటిది కాదు, అని ఆయన నొక్కి చెప్పారు.

చతుర్వేదాలు జ్ఞాన భాండాగారాలు. భగవంతుడు తన వాక్కులను నేరుగా ఋషులకు తెలియజేసాడు. వాటిని ఋషులు గ్రంథాలుగా లిఖించారు. కావుననే వేదాలు అపారమైనవి. అని అందరూ అంగీకరించారు. ఇవి నిత్యమైన భగవంతునిచే చెప్పబడినవి. కావున ఇవియు నిత్యమైనవి. వీటికి మించిన మనోగ్రంథరాజము లేదు. సర్వసమస్య పరిష్కారము వీటిలో గలదు. వాటికి అవే సాటి. వేదాలలో ఉటంకించబడిన జ్ఞానం మరిలేదు. భారతావనిలోని మతం, సాగరికతా సంస్కృతులకు ఈ వేదాలే మూలమని దయానందుని వాదన. విగ్రహారాధన, మూఢ నమ్మకాలకు వేదాలలో తావు లేదు. తత్వము ప్రచారాలే వీటికి కారణం. అయితేనేం, వేదాల వెలుగులో వాటిని పూర్తిగా పారద్రోలి గలనన్న నమ్మకం దయానందునికి మెండుగా ఉంది.

అయితే మొదట్లో దయానందుని చికిత్స లోగిలి ఎంత మాత్రం ఇవ్వలేదు. ఎందుకంటే అప్పటి వరకు తాము ఆచరిస్తున్న బహుదైవత్వం, విగ్రహారాధన, మూఢనమ్మకాలకు దయానందుడు పూర్తిగా విస్మరించ మన్నాడు. (పాగత్రాగడం మంచిదికాదని అందరికీ తెలుసు. కాబట్టి 'పాగత్రాగడం ఆరోగ్యానికి హానికరం' అని ప్రభుత్వం కొన్ని కొట్ల రూపాయల ఖర్చుతో ప్రచారం చేస్తుంది. అయినప్పటికీ ప్రజలు పాగ త్రాగక మోనరు) అట్లే దయానందుడు కష్టాలకు ఎదురీడుతూ, తన సిద్ధాంతాలను తొక్కి పుచ్చేవారు ఎందరున్నా ప్రజలకు ఉత్తేజకరమైన చెయ్యాలన్న సంకల్పంతో 1876, ఏప్రిల్ 10 వ తేదీన బొంబాయి

ప్ర మో దూ త

...డా॥ చేరెడ్డి మస్తాన్ రెడ్డి

ప్రమోదంబులో వేవనప్పకు గొమ్మా!
ప్రమాతల్ మదిన్ మెచ్చు భాగ్యంబు నిల్పన్
ప్రమాదాకవై ద్వాంతభారమ్ము జీల్పన్
ప్రమోదాత పంపత్పరా! రమ్ము, రమ్మా!

కుక్క రక్త ని క్తమై క్షేకమును గూర్చె
విన్న యెప్పికలను నిర్వివర్తి
ఉగ్రవాదులును మతోన్మాదులును మాసి
యా ముతాలు చేయు నల్లరులకు.

ప్రజల మోసగించి పాలన మొనరించ
దలచువారు పాటు వలచువారు
వాట మెటిగి విల్ల వీటుగా వడగొట్టు
తెలివి గలుగువారు తెలుగువారు.

నగరంలో 'ఆర్య సమాజాన్ని' స్థాపించాడు. ప్రస్తుతం దాని కాలలు భారత దేశం అంతటా వ్యాపించి యున్నవి.

దయానందుడు తాను నమ్మిన సిద్ధాంతాలను ప్రచారం చేస్తూ, 'తిరిగి వేదాల వైపుకి వెళ్దాం' (Back to Vedas) అనే నినాదంతో సంఘాన్ని సంస్కరించేందుకై ఆర్య సమాజాన్ని స్థాపించి అప్పట్లో కొంతవరకు కృతకృత్యులయ్యారు. అయితే ఆ సమస్యలు అంతటితో సమసి పోలేదు. పాత సమస్యలతో పాటు వరకట్నం, అకాంతి వంటి కొత్త విపత్కర సమస్యలతో ప్రస్తుత ప్రపంచం సతమతమవుతున్నది. ఇట్టి విపత్కర పరిస్థితులలో ఉన్న ప్రపంచాన్ని కాంతి మార్గంలో నడిపించేందుకు దయానందుని లాగా సంఘ సంస్కరణాభిలాషులమై మనమూ పాటుపడదామా!!

(000)

తొలగిపోవరె విరుద్యోగులౌ యువజనుల్
విడుచు విట్టూర్పుల వెచ్చదనము
తొలగిపోవరె లంచములకు వజ్రులుచావు
అధికారి గణముల యదమగుణము
తొలగిపోవరె నమాత్యుల బొమ్మల విధాన
నాడించు పెద్దల యాగదములు
తొలగిపోవరె బుత్రకుల కిరీటము సల్పు
గొవి తెచ్చుకొనుచున్న గ్రుడ్డికవము
తొలగిపోవరె పార్టీలు కులము లనుచు
త్రుమ్ముకొనుచున్న దున్నల క్రొవ్విదములు
వెలిగి పోవరె ప్రజల హృద్విధులందు
చదువు నంజల తోడ సంస్కారబలము.

అభిమన్యుండును బాలదండ్రుడును ఆ
అల్లారియుం బొరుష
ప్రథమప్పొంగగ నై కమత్యమునకై స్వాతం
త్ర్యవంసిద్ధి కై
యిథముల్ బోలెఁ బెనంగి కిర్తి గవినా రీవేళ
ధీకొట్టుచు
న్న విదావాద నృకంస దుర్మదము మ్రందం
జేయ లెందుదదీన్.

దవవైక్యావరకిల యగ్రముగ వ్యాప్తం బొడు
కుష్కావనీ
జవితానంబును భగ్గుమున్ నలుపు నోజన్
వంఘ మందున్న దా
నవతన్ ద్వంస మొనర్చి మానవతకున్
బట్టంబు గట్టించు మా-
నవక కిన్ యువక కి మెచ్చెదను
స్వాంతం బుచ్చి తప్పిబ్బుగన్

శ్రీకరుణీమణి మధురనృత్యము మీ గృహ
నీమలందు నం
వీరిని గూర్చుకన్ ముఖపమీకృత పావన
జీవనంబు మీ
రై తవరాగుగతః కవిరాంబుజ భాస్కరులారః
యీ ప్రమో
దూత యుగాది మీకు నకుతోభయతన్ దయ
నేయుగావుకన్.

(*)

శారళా భారత (ఒరియా) సమీక్ష

విజయనగరం : గురజాడ స్మారకజిల్లా కేంద్రగ్రంథాలయంలో సాహితీ విశ్ర సమాఖ్య విజయభారత 27-2-1990 మం గళవారంనాడు భారత భారతి అనే కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించింది. ఖరచా లోడిత చెందిన రిటైర్డ్ తెలుగు లెక్క రర్ - కవి సుధాకర, పరిశోధనా భూషణ డా॥ భల్లమాది నరసింహ మూర్తి ప్రధానవక్తగా పాల్గొని, 'కారళా భారత (ఒరియా) సమీక్ష' అనే విషయంపై ప్రసంగించారు.

ఒరియావారి ఆదిమహాకవిగా ప్రసిద్ధి చెందిన కారళాదాసు అసలుపేరు సిద్ధేశ్వర పరిడా అని చెబుతూ 'పరిడా' మఱుకానికి చెందినవారు వ్యవసాయ వృత్తిలో వుంటూ, యుద్ధసమయాల్లో కత్తికట్టి సైనికులుగా వ్యవహరించగల ధైర్యకాలురని డా॥ భల్లమాది నరసింహ మూర్తి వివరించారు. గురజాడేవత అను గ్రహం వలన నిరక్షరమై అయిన సిద్ధేశ్వర పరిడా కవిత్వం చెప్పగల మహా పండితునిగా మారటం వలన అతడు సరళ దాసు (కారళాదాసు)గా వ్యవహరించ బడ్డాడని డా॥ నరసింహమూర్తి తెలియ జేశారు. కారళాదాసులో పోతన భక్తి తత్త్వం; వీరశైవులమత తీవ్రత కనిపిస్తాయని డా॥ నరసింహమూర్తి చెప్పారు. కారళా భారతం ఒరియా సమాజ సంస్కృతి సంప్రదాయాలను ప్రతిబింబించే గొప్పగ్రంథంగా అయిన అభివర్ణించారు. ఆ గ్రంథం వ్యాసభారతానికి ఏమాత్రం అనుబాదంకాదని డా॥ మూర్తి చెబుతూ, పాత్రల సంబంధాలను చెప్పటంలోను, కథాసన్నివేశ కల్పనలలోను కారళా దాసు తూర్తి స్వేచ్ఛను ప్రదర్శించాడని

అయిన వివరించారు. మనభారతంలో వున్నట్లు పర్వానుక్రమణిక కూడా కారళా భారతంలో లేదని డా॥ మూర్తి స్పష్టంచేశారు.

గంగాకంఠమల వివాహఘట్టంలోను; భీష్మప్రతిజ్ఞ; లాక్ష గృహనిర్మాణం; ద్రౌపది వస్త్రాపహరణం; రాజనూయ యాగం మొదలైన సందర్భాల్లో కారళా దాసు చిత్రవిచిత్రమైన కల్పనలు చేసాడని డా॥ మూర్తి విశదీకరించారు. కారళా భారతంలో కథని మహామేధావిగా, అపారప్రజ్ఞాకాలిగా కనిపిస్తాడని; శ్రీకృష్ణుడు ఒకానొక సందర్భంలో 'నవకుంజ రమా' అనే ఒక విచిత్రమైన జంతువు రూపం ధరించాడని డా॥ మూర్తి వివరించారు. భీమ, దుర్యోధనుల పాత్ర చిత్రణలో, ద్రౌపది పాత్రచిత్రణలో కారళా దాసు తన ప్రత్యేకతను చాటుకున్నట్లు అయిన చెప్పారు. కారళాదాసు సైనిక వృత్తిలో కూడా వుండటం చేత యుద్ధ వర్ణనలను అద్భుతంగా చేసినట్లు డా॥ మూర్తి చెప్పారు.

కాలిదాసు విరచిత రఘువంశప్రభావం; జయదేవుని గీతగోవిందం ఛాయలు కారళా భారతంలో వున్నట్లు డా॥ మూర్తి చెబుతూ ఈ గ్రంథాన్ని ఒరిస్సాలో వూజామండిరాల్లో ఉంచుతారని; కారళా దాసు వరంతి సభలు జరిపే ఆచారం ఒరిస్సాలో ఇప్పటికీ వున్నదని వివరిస్తూ డా॥ మూర్తి తన ప్రసంగాన్ని ముగించారు.

ఈ సభకు అధ్యక్షత వహించిన ప్రముఖ ప్రవాసాంధ్రకవి శ్రీ కజ్జల కాలిదాసు మొట్టాడుకూ, కారళా భారతంలోని కథలు వినటానికి ఆసక్తిగా వుంటాయని;

డా॥ నరసింహమూర్తి ఆకథలను స్పష్టంగా, అసక్తికరంగా చెప్పి మెచ్చించారని ప్రశంసించారు.

శ్రీకావళిం జిల్లా-పైడి భీమవరానికి చెందిన తెలుగు వండిట్ మరియు విజయ భారత ఉపాధ్యక్షుడు శ్రీ రాళ్ళపల్లి రామసుబ్బారావు ప్రధానవక్త డా॥ భల్లమాదిని పరిచయంచేస్తూ, కవిగా- పరిశోధకునిగా అయినకృషి అసామాన్యమూ, ఆవర్ణవంశమూ అయినదని సోదాహరణంగా వివరించారు. డా॥ భల్లమాది వచనరచనలో కూడా దిట్ట అని చారిత్రక - పౌరాణిక గాథల్ని వివరించటంలో ఎంతో నేర్పును ప్రదర్శించారని శ్రీ రామసుబ్బారావు కొనియాడారు.

విజయనగరం-బాలాజీనగర్ వ చెందిన 'పబ్లిక్ స్కూల్' 'ప్రెసిడెంట్ మరియు కరస్పాండెంట్ అయిన శ్రీ ఎం. వి. సత్యనారాయణమూర్తి తమ ఉపాధ్యాయ బృందం తరఫున ప్రధానవక్త డా॥ భల్లమాదిని కలువా, వూలమాల, మెమెంటోతో ఘనంగా సన్మానించారు. వేదికపై పాల్గొన్న సాహితీవేత్తలందరికీ అయిన జ్ఞాపికలను బహూకరించారు. శ్రీ సత్యనారాయణమూర్తి అభినందన ప్రసంగంచేస్తూ, ప్రతిసంవత్సరం ఒక సాహితీవేత్తను సన్మానించే అవకాశాన్ని విజయభారత వారు తమకు కలిగించాలని కోరారు.

విజయ భారత సహాయకార్యదర్శి శ్రీ పంతుల దక్షిణామూర్తి ప్రసాద్ ప్రార్థనతో ప్రారంభమైన ఈ సభలో ప్రధానకార్యదర్శి డా॥ ఎ. గోపాలరావు స్వాగతం చెప్పి, కార్యదర్శులు శ్రీ కె. మార్కండేయలు సందేశాలు చదవగా, శ్రీ పి. వి. యల్. సుబ్బారావు వంశ సమర్పణ గావించారు.

....అచార్య భావన

4. సాహిత్య మొర్రోరాల్లో తాపీవారి పనితీరు

—శ్రీ వి. రాంబాబు, ఎం.ఎ.(లిట్)

అంధ్ర సాహితీ ప్రపంచంలో విమర్శకులుగా, సుప్రసిద్ధులు శ్రీ తాపీ ధర్మారావు. విజయ విలాసానికి ఆయన వ్రాసిన హృదయోల్లాస వ్యాఖ్య రసజ్ఞులను అలరించింది. ఇనుప కచ్చురాలు, దేవాలయాల మీద బూతు వామ్యలు, పెళ్ళిపుట్టుపురోహిత్తరాలు వంటి రచనలు ఆయన సునిశిత దృష్టికి, మంచి ఆలోచనా సరళికి నిదర్శనాలు. అలాగే ఆయన సాహిత్య మొర్రోరాలు అంధ్ర పాఠకలోకానికి అపూర్వమైన కానుక అని చెప్పవచ్చు.

ఇందులో ప్రాచీన కవులైన నన్నయ నుండి చేమకూర వేంకటకవి వరకు గల అంధ్రకవులకు తరిహోధతల మూలంగా వచ్చిన అపప్రధలు, అతిగారవాలు గ్రహించి సరదాగా చదువుకుంటూ, తీవ్రంగా ఆలోచించడానికా అన్నట్లు చిన్న చిన్న వ్యాసాలు వ్రాసారు. మొర్రోరాలు లాగే తినడానికి తేలికగా ఉంటూ తినేకొరిది ఇంకా ఇంకా తినా అనిపించే విధంగానే రుచివంతంగా, రసవంతంగా ఉన్నాయి ఈ వ్యాస పఠం పఠాలు.

కృష్ణుడి కరుణను సత్యభామ తన్నించాడో అనే వ్యాసంలో లోకంలో మన మనుకునే విధంగా తన్నలేదని, తొలగించిందని వివరించారు. దాన్ని దొంగకృష్ణుడే తాత్పర్య వక్రించాడని వివరించారు తాతాడీ. అలాగే అంధ్ర కవులు అంటూకోగా అనే వ్యాసంలో ఈవి నిండను ఒక సామోన్య ధర్మంగా భావించి అంతరూ ఒకే కాటకా ఎలా

నడిచాలో వారి పోకడలెలా ఉన్నాయో వివరించారు.

కావ్యాల్లో ఉండే పుష్పలావికా వర్ణనలో ఉండే చిత్ర విచిత్రాలు, మంచి చెడులను సరస సౌందర్యంగా కాగా వివరించారు 'తూల-బకారు సరసాల్లో.'

'తాతా మనుమల సమీక్షలో అల్ల సానివారి వర్ణనలోని బౌద్ధిత్వ నాచి త్యాలు వివరిస్తూ కవిత్వం అంటే ఏమిటని ప్రశ్నిస్తూ ముందాగా: అదే విధంగా లోకోక్తిలు ప్రయోగాల్లో ఉన్న అంతు. రసజ్ఞత అవశ్యకత అందులోని చేమకూరి ఘనతను విశ్లేషించి చూపారు. సరసంగా, హృద్యంగా, 'నడమంత్రిపు నీలి' అనే లోకోక్తిని ఎంత అందంగా ముందాగా విగించారో తెలియ తెచ్చారు తాతాడీ.

మూడేడుత్రయ ముచ్చటలో అల్లసాని వాడు అలా అలా ఏడ్చాడనే కంటే అల్లి బుల్లిగా ఏడ్చాడనటం కావుంటుందన్నాడు. మిగిలిన ఏడుత్రయ చాలా కాగున్నా యన్నాడు. 'తార-వరూధిని' లో వరూధినికన్నా తార ప్రవర్తనే గొప్పదని ఆమెను చాకగా ఎందుకు విమర్శకులు భావించారోనని బాధ పడ్డారామె.

మొత్తం మీద ఈ వ్యాసాలు అంధ్ర సాహిత్యాన్ని మరువకుండా కలకాలం నిలబెట్టుతని ఆ ఘట్టాన అందరూ వదే పదే గుర్తుకు తెచ్చుకోవాలనే ఉద్దేశ్యంతో వ్యాసహరికంలో సరదాగా వ్రాసానని ముందే చెప్పవచ్చురాయన.

నర్తకి

—శ్రీ పోలేపెద్ది రాధాకృష్ణమూర్తి.

నీ వదన విడువించిమ్ము నిష్క్రమించి రంగసీమయ మా మనో రంగములును నందకార బంధుర మయ్యే వల్ల వదన : నీవు తిరిగి వచ్చిన యంతవే వెరింగి.

అంత దూరమ్ము నుండి నీ వధివయంకు సాత్వికాధిపయమ్ము విస్పష్టముగను మాకు గవివించె: నీ కిట్టి మహిత క్తి మెట్లు లభెనో: పూర్వ సుకృతము గాక.

భరతముని నాట్యకావ్యమ్ము: బదము లందు: గట్టి వ్రదేశము, మధ్యము, గరము లందు ముఖము నందును విల్పిన ముద్దుగుమ్మ: నీకు దీతైన నర్తకి నీవే మమ్మి:

కొమరగిరి లకుమాదేవి కొలకు, గృష్ట దేవరాయలు చిన్నమదేవి కొలకు గద్దెల: దృఢీకరించిన కారణమ్ము నేడు మా కవగత మాయే వీరబాహు:

విన్ను సౌందర్యరాశిని గన్న యట్టి కల్లి దండ్రులు విజయగా ధన్యులైరి: నాట్య భారతిగా: దీర్చినాడు: గురు: నకవి విద్యయు: జరితార్థ మయ్యె: జగతి:

కాని చాలనుంది పండితులకూ, పాఠకలకు సాహితీ పరిచయం గల వారికి మేడ ఈ వ్యాస పుష్పాలు మంచి సౌరభాలను గులాబింబ శేస్తాయని అనవచ్చు. ప్రతి వ్యాసం ఎక్కుగడ సామోన్యంగా ఉండి, పూర్వదేశికుల మనకు ఇంతకు ముందే ఉన్న నిర్ణయం పటాపంచరౌతుంది.

అంధ్రులు అంధ్ర సాహితీ పరిచయం ఉన్న ప్రతివారూ చదువ వలసిన ఈ పుస్తకం 1961 నుండి 1982 నాటికి 118 ప్రచురణలు పొందిందంటే దీని గొప్పతనం తేరే చెప్పవలసరం లేదు,

5. దం డ కా లు - చా టు కృ తు లు

—శ్రీ వైద్యం వేంకటేశ్వరాచార్యులు

రాక్షసీకులు కావ్య ప్రక్రియా భేదము లయిన ముక్తకాదీకములను చాటు ప్రబంధాలుగా వరిగజేంచినారు. దండకాలు కూడా చాటుకృతులుగా వరిగజేంపబడ్డాయి. విన్న శోభ పెద్దన్న (15 వ శతాబ్దం పూర్వార్థం) తన కావ్యాలంకార చూడమణిలో ఈవిషయం ఇట్లు చెప్పినాడు.

కం. ఛందోభవ లక్షణగణ
సందోహ విబద్ధయగుచు శ్రవణానందా
మందాను ప్రాసంబుల
సందంబగు 'దండకము' మహాకవి

కృతులన్. - (4.42)

కం. ఇవి యెల్ల ను నానావిధ
కవి కృత శాస్త్రములచేత గర్వికముల పె
క్కు విధంబుల 'జాటుకృతి
ప్రవరంబులు' వరగు నెఱుగఁబడు
నొందెడలన్. - (4.43)

చాటుకృతులు (దండకాలుకూడ) హెచ్చు
గుణములు కలివిగా ఉండవలెననే భావాన్ని
పెద్దన్న ఇట్లు చెప్పినాడు.

సీ. అత్తార్థ లక్షణోదాహరణావలి
యల్లంబునకు వింపు నొనగదేవి
విరుదావళీముఖ్య వృధుల ప్రబంధోప
ములు దిగంకంబుల మ్రోయవేవి
వటు చతుర్ముద్రాది భవ్య చాటుకృతులు
నృపతుల వీరుల విండవేని

మధురార్థ 'దండక' మంతర మంతాక

బుధుల నింపుల మూరి బుచ్చదేవి

తే. గీ. గెరలిచని ముక్తకాదులు కి రింతల
జక్రవాళాద్రి మీటికి జావవేవి
గడగి మెచ్చునె యెకపాటి గంకచాటు
చాటుకృతులకు విశ్వేశ చక్రవర్తి
- కావ్యాలంకారచూడమణి, 4-44

ఒకపాటి గంకచాటు చాటుకృతులను
విశ్వేశచక్రవర్తి మెచ్చదని చెప్పినాడు
పెద్దన్న. గుణములు లేకుండిన వాటిని అభిజ్ఞా
లవరై నను మెచ్చరు. చాటువులుకాని వృణం
దారులను మాత్రం గుణరహితములయిన
వాటిని మెచ్చుకుంటున్నామా? చాటువులన్నీ
మంచివని అంటున్నామా? చాటువులుకానీ
తదితరములుకానీ గుణములుండిననే శోచి
దులు మెచ్చుకుంటున్నారు.

చాటువులు సంఖ్యాబద్ధములు, సంఖ్యా
రహితములు అని రెండు తెగలుగా అవ్వకవి
చెప్పినాడు. అందు దండకాలు సంఖ్యా
రహిత చాటువులుగా చెప్పబడ్డాయి. అవ్వకవి
చెప్పిన ఆ వద్యాలివి.

కం. కనుగొన సంఖ్యా బద్ధం
బు ననుఖ్యాకంబు నాగ భువివిరుదెరగై
తనవారు బూర్వకవిమత
మున నా చాటుప్రబంధములు జరిజాక్షి
- అవ్వకవీయం, 1-132

తే. గీ. నాల్గుదెగల యుదాహరణముల ముక్త
కాది వందాదళమును సంఖ్యావ్యవస్థలు
గద్య రగడ ద్విపద 'దండకములు' మంజు
రులును సంఖ్యారహిత చాటువులు
నృసింహ. - అవ్వకవీయం, - 1-133

పైలక్షణముల ననుసరించి దండకాలన్నీ
చాటువులనే చెప్పాలి. (గ్రంథాంతర్గతములగు
కొన్ని దండకాలతప్ప), చాటువనగా ప్రియ
మైనమాట. మరి దీనికి రాజాదిస్తుతివాక్యము,
మిథ్యా ప్రియవాక్యములోనగు ఆర్థవిశేషా
లున్నాయి. స్తోత్ర ప్రాయమగు వద్యం
చాటువద్య మందురు (దండకాలు అధిక

కాకం స్తోత్రప్రాయమే అగుట గమనార్హం)
వినువారి హృదయానికి భవత్కార మొద
బించి ఉత్సాహాన్ని పుట్టించే పదముల కూర్పు
గల వద్యాలు చాటువద్యా లనబడుతవి. దండ
కాలను చాటుకృతులుగా పూర్వలాక్షణీకులు
చెప్పడాన్నీ, చాటువుల లక్షణాలనూ పరిశీలిస్తే
దండకాలు ఈ క్రింది లక్షణాలు కూడ కలిగి
ఉంటాయని గమనింపవచ్చును - అకువులుగా
ఉండటం, స్తోత్రభరములుగా ఉండటం,
విందావరములుగా ఉండటం, చమత్కార
యుతంగా ఉండటం, వర్ణనాత్మకంగా
ఉండటం, గాధలుగా ఉండటం, ముక్తక
లక్షణలక్షితాలై ఉండటం, శృంగారాత్మ
కాలుగా ఉండటం. ప్రతిదండకం ఈ లక్షణా
లలో కనీసం రెండింటినైనా కలిగి
ఉంటుంది.

పై లక్షణాలు గల దండకాలకు కొన్ని
ఉదాహరణములు.

అకువులు : తిరుమల బుక్కవట్టిణం
కిరీటి వేంకటాచార్యులు చెప్పిన హయగ్రీవ
దండకం, తిరువతి వేంకటకవులు కిర్లం
పూడిలో చెప్పిన దేవీనవరాత్మోత్సవ వర్ణనా
దండకం, బోకూరి కాశీవత్సవరామలు మద్రా
సులో అవదానపథలో కానీ ధర్మారావుగారు
శోరగా చెప్పిన కానీదండకం మున్నగువని.
ఇంకా దై వస్తుత్యాత్మకములగు అనేక దండ
కాలు అకువులుగా చెప్పబడ్డవే.

స్తోత్రవరములు : వరమేశ్వర, సూర్య,
అంజనేయాది భగవంతుని పూర్వకములయిన
దండకాలన్నీ స్తోత్రవరమగు దండకాలే.
తెలుగులోగల గ్రంథాంతర్గత దండకాలలో
అధిక కాకం ఈ శోపకు చెందిన దండకాలే.
ఇవన్నీ దై వస్తుత్యాత్మకములు. ఇక మాన
వస్తుత్యాత్మక దండకాలూఉన్నాయి. ఆళ్వారు
దండకము, యతిరాజదండకము, గాంధీ
మహాత్మ దండకము, శ్రీదుర్గోట రామ
చంద్రమహారాజు దండకము, పుష్పగిరిస్వామి

దండకము, రాఘవేంద్రస్వామి దండకము. వత్ససాయిబాబా దండకము మున్నగునవి మహనీయ మానవస్తుత్పాత్మకదండకములు.

నిందావరములు : పోలిపెద్ది వేకంట రాయకవి రచించిన తిట్ల దండకం, చిన వెంగన్న రచించిన మంగమ్మ దండకం (ఇది బూతు దండకం) మున్నగునవి నిందా వరములగు దండకాలకు ఉదాహరణములు.

చమత్కారయుతములు : జ మా ఐ ం డీ దండకం, దోపిడి దండకం, ధూమకేళి దండకం, పొగాకు దండకం, ఏగరెట్టు దండకం, కాసిదండకం మున్నగునవి చమత్కార యుతములు, అష్టభాషా దండకం, చిత్ర కవితా పరిపూర్ణమగు దండకాలు మున్నగు నవి కూడ చమత్కారయుతములే. హాస్య రసాత్మకములగు భాషీయదండకం, వకిలు దండకం, లోతులు చదివే లక్ష్మీదండకం, జ్ఞానుమార్కెట్టు దండకం, ప్రేయసిదండకం ఇత్యాదులు కూడ చమత్కారయుతాలే.

వర్ణనాత్మకదండకాలు : శ్రీమద్వేంకటేశ్వర దండకం వీపుచ్చుపాడు అగ్నిప్రళయ దండకం, శ్రీరామదండకం, మందర కాండ దండకం మున్నగునవి ఎన్నోకలవు.

గదలు : రామాయణదండకం, జగన్నాథ మాహాత్మ్య దండకం, వేంకటాచల మాహాత్మ్య దండకం, శ్రీరామదండకం, దశావతారదండకం మున్నగునవి.

ముక్తకాలు : అవినిద్యములు. క్రవ్యములు, క్రియాసమాప్తికై వద్యాంతరంతో వంబంధంలేకుండ రసభావాదులతో ఉండే వన్నీ ముక్తకాలే. ఇంచుమించు దండకాలలో ఏదో కొన్ని కవ్వ అన్నీ ముక్తకాలే.

కృంగరాత్మకములు : కృంగారందండకం, కాకహాసీశ్వర దండకం, భోగివీ దండకం, నిద్యావతీ దండకం, చంద్రావనా దండకం, జగన్మోహినీ దండకం, శ్రీకృష్ణరీతి

కవిస్సమాట్ విశ్వనాథ !

—శ్రీ పంతుల దక్షిణామూర్తిప్రసాద్

అంధ్ర గీర్వాణాం నధికారమున్ గల్గి
కవిరాక్షసుండన్న భ్యాతినొంద
రామాయణమ్మనే రచించి తెలుగులో
కల్పవృక్షచ్ఛాయ కలిమి మించె
కలికి కిన్నెరసాని కాలియందె మోర
తెలుగింట వినిపింప తీర్చి కూర్చె
తేయినడగలందు నాయకరత్నమై
నర్తించి యీ విశ్వనాథుడయ్యె
కథల కావ్యాల వ్యాసాల కల్పినందు
సత్యనారాయణుండెన్న సత్యపాది
మానవత్వంపు మూర్తి యామను జాడతడు
తెలుగుసాహిత్య సమ్రాట్టు ధీరనినుడు.
సీ॥ జాతీయ భావనలో నాగృత మొనరింప
అంధ్ర పౌరుష మెంతో యలగజేసి
విష్ణుకర్మకు నాంగవిజ్ఞానమును గూర్చు
హాస్యంబు నాంధ్రుల కండజేసి
కృంగార వీధిలో జీవించి రసమను
భావాం గీతాలు పాడిపాడి
భక్తి వైరాగాల పరమేశ్వర ధ్యాన
సంలగ్నహృదయుడై సుస్తుతించి

దండకం ఇత్యాదులన్నీ కృంగార రసాత్మక దండకాలకు ఉదాహరణలు.

పై అంశములనుబట్టి దండకాలు చాటు కృతులని తెలుస్తోంది. ఇక్కడ మరో విషయం ప్రస్తావించటం సందర్భోచితమని భావిస్తాను. 'చాటు' అనే సంస్కృత పదానికి తత్పరమ రూపం 'చాటువు', సమానము నందు ఈపదంలోని విభక్తి ప్రత్యయం 'వు' లోపించి 'చాటు'గా మారుతుంది. ఉదా : చాటువద్యాలు, చాటుకృతులు. 'చాటువు' లోని 'చకారం' కాలవ్యం. ఇక్కడ 'చాటు' అనే అచ్చికవదంలోని చకారం దంకము. కనుక, చాటు-మరుగు అనే అర్థం వస్తుంది.

అద్భుతానంద కృంగార యమరభక్తి
నవరసంబుల నందించు కవనమందు.
సాటియెవ్వారు కలలోయి కేటిసిన
విశ్వ విభ్యాతి నొందిన విశ్వనాథ!
చ॥ తనయెడ యెంత మె తనిదొ దానము
చేయి తెల్పునం
జనిత మృదుాక్ష భావనల సత్కృతు
తెల్లడ చాటి చెప్పనా
వినయముదెల్పుతండ్రి నుడిపిడక
ప్రాసిన రామగాధయే
కనపడు నార్న ధర్మ మది కన్నుల గట్టాచు
విశ్వనాథుడై
మ॥ అలనన్నయ్యన తిక్కనార్యునకు
తేరస్మాదృశుల శిష్యులీ
కలిమిన్ శంకటకాస్త్రీ నానలన విభ్యా
తిన్ భువిన్ పొందెనం
చలంఘస్వాదు రసాను సుజనిత
భావాత్మీయతా చాతురిక
వలుకన్ శ్లోర్యముధైర్యమేరికనునో
ప్రాప్త్యాస్వరూపాదయా!
సహజపాండిత్యకాంతిచేరహిని గాంచి
నిరుపమానంద సంధాన కరుణ కలిగి
జన్మ చరితార్థ మొందిన కైవభక్త!
విబుధవందన మిదె గొమ్ము విశ్వనాథ!
(900)

దీపాల విచ్చయ్యకాత్రిగారు చాటువద్యాల నేకరణలో ఒక కరణంగారిని కలిపినపుడు ఆయన 'ఈ చాటు కవిత్వమును నీ వెలా విహారంగ వరచెదవయ్యా' అని కోవవడినాడట. ఆ కరణంగారు 'చాటు' పదాన్ని అచ్చికంగా గ్రహించినారు. చాటు కవిత్వంలోని కృంగారదూషణాత్మక, బూతులు కొన్నివట్ల చాటుగా వదువుకోవలసిందేగానీ సభ్యసదస్సులో కలసియులు కావు. అట్టి బూతు దండకాదులను చాటుదండకాలవదం ఉభయత్ర సార్థకంగా ఉంటుంది. బూతులయంగ అయిన మంగమ్మ దండకం అందుల కొక ఉదాహరణము.

(వ్యాసవీరము - ముదిగొండ ఈశ్వర చరణ్; ప్రతులకు ప్రముఖి ఇందిరా చరణ్. H, No. 7-4-75. పాఠ గ్రంథ, సిద్ధిపేట - 502108 శేషా విశా గాంధ్ర మిక్సన్ పారి అన్ని ప్రాంతాలు. వెల 80 పేజీలు. పుటలు 22+122)

సాహిత్యమునకు, సాహిత్యంపై విమర్శ చేసే అని అనుకుంటే ఏది సాహిత్యం, ఏది విమర్శ అనే ప్రశ్న ఉదయించి పాఠకునిని తికమక పెట్టకమానదు. ఆంధ్రీయమునకు ఒకసారి చేరేవాడేమిటోకదానికీ అవకాశం కల్పించిన గ్రంథం శ్రీ ముదిగొండ ఈశ్వరచరణ్ గారు 'వ్యాసవీరం' శ్రీ ఈశ్వరచరణ్ గారు సాహిత్యంలో గాఢాభివీక్షణం ఉన్నవారు.

శ్రీ ఈశ్వరచరణ్ గారు "ఉదంకుడి కథ" వ్యాసంలో విమర్శనాది గురించి ఇలా అంటారు. 'సాహిత్యప్రపంచంలో విమర్శకుడు చాలామంది మౌనవాడు. కవి పాఠకుల మధ్యవారధి విమర్శకుడు. అతడు చేసే పొరపాట్లు, ప్రకటించే తప్పుడు అభిప్రాయాలు కవికి, పాఠకునికి మధ్య తూర్పులేని అగాధాన్ని సృష్టించి సాహిత్యప్రయోజకాన్ని చెప్పిస్తాయి. అందుకే విమర్శకుడికి సహృదయంలో కష్టం. నిరంతర గ్రంథపరిశీలనా కృషి, రసాస్వాదనాసక్తి ఉండాలి. అంతేకాదు ఇతర లేకుండా కావ్య విమర్శకుడు పూనుకోవడం. ఆత్మలోకంలో దివాలాగోయకాన్ని బయట పెట్టుకోవడమే! నది అంటారు.

శ్రీ ముదిగొండ ఈశ్వర చరణ్ గారు ప్రశ్ని, వ్యక్తమై, అభ్యాసంతో కూడుకొని వ్యాసీక వ్యాసాలు ఇవి. శ్రీ ఈశ్వర చరణ్ గారు ఒక్కో విషయముపై గాఢంగా పరిశీలించి, తుప్పిని, పుప్పిని కూర్చుకొని వ్రాసినవి. వ్యాసాలు. ఈ మన

శ్రీ వ్యాస వీరము

—శ్రీ డి. శ్రీరంగస్వామి

మన్న విషయం పరిజ్ఞానమునకు ఇవి వింబంగా నిలుస్తాయి. ఈ వ్యాసవీరములో మిసకవిక, మాటలు మోట్లాడతాయి, కవిద్యమును - ద్రోషి; వేయిపడగలు - అంకితకదగ్గము; వేయిపడగలు - సామాజిక దృక్పథము; వేయిపడగలు - కథా సామకర్మము; వేయిపడగలు - ధర్మ రావు; తెలుగు సాహిత్యంలో గాంధీజీ; ఉదంకుడి కథ; అచ్చ తెలుగున్న - పొన్న కంటి తెలుగున్న; పాఠ అంతరంగియేనా! మొదలగు పన్నెండు వ్యాసాలున్నాయి.

మిసకవిక వ్యాసముగిరించి చెప్పుకూడా చాలిలకు నామకు చక్కగా నిర్వచించినారు. ఈయన మిసకవికకు అరులకు నాలు ముఖ్యమయిన వని చెప్పుతాడు. మున్నితమైన హాస్యభరితమైన వ్యంగ్యం. గుప్పెడు మాటల్లో గంతుల భావం, అభిప్రాయంలో మెకన్యం అభివ్యక్తిలో వైవిధ్యం; సమాజంపట్ల అతగాహన ఈ ఆరున్నా మిసకవికకు అరులకాని చెప్పినారు. అంతేకాదు ఏది చెప్పినా కుపోతీ కూటాలా దూసుకొని పోవడం మిసకవికకు ప్రత్యేకం. కల్పాంతరాల అట్టహాసాలు, అర్థాంతరాల చతుర్మూర్తీలు అక్కరలేదు. మిసకవికకు, సుగార్లీ కాసు మాటమందరంగా గుణకారీయంలో భావావేశాన్ని కలిగించడం మిసకవిక లక్షణం. అత్యంత కూడా అని అంటారు.

జాతీయాభ్యుదయము వ్యాసములో ఈశ్వరచరణ్ గారు తరతరాలుగా వస్తున్న మన సాహిత్యచరిత్రను వదిలి వదిలి జియ పండితులు, కవులు అనుసరించిన చారిత్రాభ్యుదయమును, వారి

వ్యక్తిత్వమును చక్కగా ప్రతిబింబింప చేసినాడే ఈ రచనాత్మక శక్తితో.

ఈ సంపుటిలో రచయిత ములాంటిది 'మాటలు మోట్లాడతాయి' అనేది. ఏషనం యొక్క భృభానం ఎంతభరణం టుండి; దానియొక్క ధ్వని; అర్థం, భావం ఎలా వదిలొనుం. చెందుతున్నా యోవానకులలో, ఒకత్వము ఏ విధంగా దానిని వాడేదో, ఈనాటికి దాని అర్థం పూర్తి భిన్నంగా మారిపోతుండడానికి ఇందులో తమ ప్రతిభతో చక్కగా నిరూపించినారు. ఇలా నిరూపించినారు. ఇలా నిరూపించడమనకు నిరంతర వరసం, పరిశీలనాసక్తి ఉన్నప్పుడే వీలు అవుతుంది.

ఈ సంకలనంలో వేయిపడగలు గ్రంథంపైన వ్రాసిన నాలుగు వ్యాసాలు ఉన్నాయి. అయితే సందర్భాల్లో విమర్శకులు చేసిన విమర్శకు ప్రతివిమర్శలు ఇవి. ఈ విమర్శలు అన్ని తగిన ఉపకర్తులతో నిష్కర్షగా చూపించి వ్రాసినవి. ఈ వ్యాసాలను ప్రతివాడూ చక్కచాల్సినవే.

ఈ వ్యాసాల్లో ఇంకొక చెప్పుకోన దగిన వ్యాసం కూడా ఉన్నది. అది 'అచ్చ తెలుగున్న - పొన్న కంటి తెలుగున్న.' ఇది తెలుగున్నయొక్క ఇన్వెన్షన్ గురించి, అయిన ఆనాడు అచ్చ తెలుగులో వ్రాయడానికి పూనుకొనిన విభానం ఇందులో చక్కగా పరిశీలించి విశేషనకు జోడించి, పాఠకుల చేత ఖైరా! అని ఆవిహించుకొనినారు.

ప్రస్తుతం విమర్శభారంగంలో కొంత మంది విమర్శకులు, సమీక్షకులు 'సాక్షిక దృక్పథము'తో చేస్తున్న విమర్శలను దృష్టిలో పెట్టుకొని వ్యాసకర్త 'పాఠ అంతరంగియేనా' కిది కథో చక్కగా మర్యాదా, మన్ననతో పాఠిత్వాంకు పాటించి చక్కగా విశ్లేషిస్తే చెప్పినారు శ్రీ ముది

గొండ ఈశ్వరచరణ్ గారు ఈనాడు ప్రతిఒక్కరూ విమర్శన చేసని భావిస్తున్న వారిని చక్కటి సంయమనంతో ఇలా హెచ్చరించారు. 'ఈరోజుల్లో అవసరం ఉన్నా లేకున్నా, ప్రాచీన సాహిత్యం పైసా, సంప్రదాయంపైసా దుమ్మెత్తి పోయడం, అనాలోచితమైన అభిప్రాయాలను వెలిబుచ్చడం, నేటి కాలమానంతో నాటి కవిత్వాన్ని కొలువ బూసడం ఒక ఫ్యాషన్ అయింది' అని అంటారు. అంతే కాకుండా ఈనాడు వస్తున్న పుస్తక సమీక్షలు, విమర్శనల పైస ఉన్న గాఢమైన అభిప్రాయాన్ని నిర్మోహమాటంగా ఇలావ్యక్త పరిచారు. "ఈ నాడు అధ్యయనం, అవగాహన, ఆచరణ ఏమీ అక్కరలేదు. కొన్ని పాలికే కలు, వడికట్టు మాటలు పుక్కిట బట్టిలే చాలు. వాడు గొప్ప సామ్యవాది. వాడు గొప్పకవి. గొప్పపండితుడు. ఈనాడు మేముగొప్పఅభ్యుదయ కవులమని, వారల మని బోరదిరుచుకుంటున్న వారిలో ఎంత మంది మార్క్సిస్టు అధ్యయనం చేశారో, ఎంతమంది ప్రఫాయిడ్ సిద్ధాంతాలను చదివారో, ఎంతమంది పోర్త్రోపేరువిన్నారో సర్వేచేస్తే బండారం బయటపడుతుంది" అని అంటారు. ఈయన చెప్పడంతో మన్న విషయాన్ని నిక్కచ్చిగా చెప్పారు.

'కవిద్యయము - ద్రౌపది' అను వ్యాసముతో లెక్కన, పోతనల మనస్సులను పరికిలించి, వారి ఘంటామూసింది ద్రౌపది ఎలా ఉద్భవించిందో, ఇద్దరి కలాంతోని ద్రౌపదికి ఉన్నటువంటి భేదమును చక్కగా విడమర్చి చూపిస్తూ ఇద్దరు మహాకవుల మనవిల్లేషణను చాలా విల్లేషణలో మనకు చూపెట్టివారని చెప్పవచ్చును.

'తెలుగు సాహిత్యంలో - గాంధీజీ' అను అంశంతో వ్రాసిన వ్యాసములో

గాంధీయొక్క మహాత్మ్యతను ఎంతమంది కవులు కొనియాడారో ఉటంకించారు. అంతేకాదు గాంధీని మనస్సుల్లో ప్రతిష్ఠించుకొని కావ్యకథానాయిక ప్రాధాన్యం ఇస్తూ వచ్చిన కవితా సంశ్రుతాలను, ఆయా రచయితల వివరాలను ఇందులో చక్కగా చర్చించినారు. ఆయన ప్రభావం ఆ తర్వాత వచ్చిన రచయితల్లో కూడా ఉందని చక్కగా ఉదాహరించి నారు. ఈ విషయంలో పరికిలించే భావి పరిశోధకులకు ఇది ఉపయుక్తకరంగా ఉంటుందని అనడంలో అతిశయోక్తి లేదు.

శ్రీ ముదిగొండ ఈశ్వర చరణ్ గారి ప్రతిభకు వన్నె తెచ్చే వ్యాసం ఇంకొకటి ఉన్నది. అది 'ఉడంకుని కథ', నన్నయగారు ఉడంకుని పాతకులకు పరిచయం చేయడం ఎలా ప్రారంభించారో చెప్పతూ దానిని ఎలా మనం సమన్వయించుకోవాలో ఆయన మాటల్లోనే మనం చూద్దాం 'గురుదయనణిమారికాష్టగుణముతోడన్' విద్యులభ్యసించాడు కాబట్టి. తక్షకుని 'తోడనకలి' నాగ లోకం వెళ్ళగలిగాడు. మొదటి గుణముతోడన్ తక్షకుని "తోడన్ తలి"తో సమన్వయించుకొని చదివి అర్థంచేసుకోగలవానికి కలిగే అర్థస్ఫూర్తి నన్నయగారి దూరదృష్టి ఎంతో ఆనందం కలిగిస్తుంది. లేనివానికి ఇది పాద పూరణం మాత్రమే కాదు. వట్టి సారపురాణం అని అంటారు. ఈశ్వర చరణ్ గారి ప్రాచీన సాహిత్యంలో ఎంత గాఢమైన అభినివేశమందో ఈ వ్యాసాల్లో మనకు ద్యోతకము అవుతుంది. అందుకే విమర్శకుడుగా చెప్పుకునేవాడు ఏయే గుణాలు ఉండాలో, ఆయన ఈవ్యాసంలోనే ఒక చోట ఇలా చెప్పారు. 'సాహిత్య ప్రపంచంలో విమర్శకుడు చాలా ముఖ్యమైన వాడు. కవి-పాఠకుల మధ్య వారధి విమ

ర్శకుడు. అతడుచేసే పొరపాట్లు, ప్రకటించే తప్పుడు ఆలోచనలు కవికి, పాఠకునికి మధ్య వూడ్చలేని అగాధాన్ని సృష్టించి సాహిత్య ప్రయోజనాన్ని దెబ్బతీస్తాయి. అందువల్లే విమర్శకుడికి సహృదయం. లోకజ్ఞత - నిరంతర గ్రంథపరిశీలనాకర్తి ఉండాలంటారు. విమర్శకుడు ఏ గ్రంథాన్నైతే విమర్శచేయడమనుకుంటాడో అప్రక్రియపైసా, ఆయా విషయంపై అవగాహన, పాఠకులతో పాటు అభివ్యక్తి కూడా ఉండాలని నేనంటాను. లేని పక్షంలో విమర్శించే విమర్శకుడియొక్క పని పనిలేని దవుతుంది. వడితితోట్టిలో పడ్డ ఎలుక చండము అవుతుంది.

శ్రీ ఈశ్వర చరణ్ గారు చక్కటి అభిజ్ఞతతో అందించిన ఈ వ్యాసపీఠమును సాహితీ రసజ్ఞులెల్లరు వదిలంగా భద్ర పరచకునేదిలా ఉంది. శ్రీ ఈశ్వరచరణ్ గారి ఇతర పుస్తకాలు 'నవమి' వ్యాస సంకలనం; 'వెలుతురు' వచన కవితలు; 'స్పృహ' వచనకవితలు (క్రియాశీలుల సారాయులరెడ్డి, ముదిగొండ వీరేశలింగం గార్లతో కలిసి) వెలువరించారు. వీరు అనుసరించిన విమర్శ సాంప్రదాయం ఇతరులు అనుసరించేదిగా ఉండని చెప్పవచ్చును.

'జయం అలే నుకృతి నోడససిద్ధా కవిశ్వరా'

....

ఉత్తమ సాహిత్యంకోసం

సమాలోచన

చదవండి!

చదివించండి!!

జమ్మూకాశ్మీర్ సంగతిన పమితి రాజ మండ్రీకాని ఆధ్వర్యంలో ది 18.5.90 న సుప్రసిద్ధుల మైదానంలో జరిగిన విహారంగసభలో ప్రధానవక్తగా రాష్ట్రీయ స్వయం సేవకసంఘ ప్రాంత సహప్రధాని శ్రీ వి. భాగ్యు 'ప్రజలంతా మేల్కొని' రాజకీయాల కఠినంగా దేశాన్ని రక్షించుకోవలసిన బాధ్యత వహించాలని విజ్ఞప్తిచేశారు. వర్తమానంలో జమ్మూకాశ్మీరులో జరుగుచున్న హింసాకాండ అంతరంగిక పోరాటం కాదని, మహానాడుల సామ్రాజ్యకాండ అని అన్నారు.

ప్రస్తుత కాశ్మీర్ సమస్యకు అనాటి రాజకీయ నాయకులే కారణమని గృహమంత్రిగా వున్న నాటి సర్దార్ వల్లభభాయిపటేల్ దేశంలో ఉన్న సంస్థానాన్ని అన్నింటిని ఏకం చేయ గలిగారని, నేటికీ వాటి విషయంలో ఎటువంటి సమస్యలేకుండా భారతదేశంలో అంతర్భాగంగా ప్రకాశంకంగా మనుగడ పొగిస్తున్నాయని అన్నారు. కాశ్మీరు విషయం వారికి వదలిక నాటి ప్రధానమంత్రి పండిట్ జవహర్లాల్ నెహ్రూ బోధకం చేసుకొని దానికి ప్రత్యేక ప్రతిపత్తిని సమకూర్చుటం చేత మన విదేశీ అక్రమదారులు కాశ్మీరును అక్రమించుకోవటానికి అవకాశం ఏర్పడిందని అన్నారు. అనాడు మన శాంతిదూతలుగా పేరొందిన దేశనాయకులు అక్రమదారులను

ప్రతిఘటించక పోవటంచేత, నేడు అది సమస్యగా మారిందని శ్రీ భాగ్యు వివరించారు.

ఈ సమస్యకు పరిష్కారం ప్రజలందరూ ఏకమవ్వాలని, జాతీయతకు విలువనిచ్చి, నాయకుల స్వార్థాలను వమ్ముచేయాలని, జాతీయ స్రవంతిలో వారివిగూడ భాగస్వాములుగా చేసి దేశాన్ని కాపాడుకోవలసిన బాధ్యత ప్రతి ఒక్కరిపై వుందని అన్నారు. రాజ్యాంగంలోని 370 అనుకంఠ రద్దుచేసి,

కాశ్మీర్ను కాపాడుకుందాం! (బహిరంగ సభ)

తేంద్ర ప్రభుత్వం పురుషార్థంలో కూడుకొని పాకిస్తాన్ ఎత్తుగడ విరోధించాలని కోరారు.

సభకు ఆధ్యక్షత వహించిన న్యాయవాది శ్రీ ద్వారా వీరరాజు మాట్లాడుతూ ప్రజాప్రతినిధులు ఓటు కోసం ప్రాచుర్యాదటం తప్ప వేర్పాటు దారులనుండి దేశాన్ని కాపాడుకోవాలనే భావన లేకపోవటం దురదృష్టకరమని అన్నారు. ప్రతిభారతీయ పౌరుడు కుల, మత, రాజకీయ విభేదాలను విస్మరించి, దేశం కోసం ఎంతటి త్యాగమైనా చేయటం ఏదైనా వుండాలని ఉద్ఘోషించారు.

న్యాయవాది శ్రీ పోతుకూచి మూర్తినారాయణమూర్తి ప్రపంగిస్తూ పాపాత్యపుటలలో మందర వగరంగా విలచిన కాశ్మీరం. యిప్పుడు రాజకీయ దుష్ప్రచారకుల స్వార్థం వలన పాకిస్తాన్ కాశ్మీరును కబళించాలని చూస్తోందని, కాశ్మీరు భారతదేశంలో అంతర్భాగంగా సంరక్షించుకోవలసిన అవసరం ఎంతైనా వుందని 'జననీ జన్మభూమిశ్చ స్వర్ణాదపి గరీయసి' అన్న శ్రీరామవాణిని గుర్తుచేశారు.

భారతీయ జనతాపార్టీ జిల్లా ప్రధానకార్యదర్శి శ్రీ ఎన్. కె. హరనాథ్, శ్రీ ఆర్. వి. స్వామి సమస్య పరిష్కారానికి 370 ఆర్టికల్ రద్దు, సరిహద్దు నైన్యాలకు దేశరక్షణ విషయంలో పూర్తి అధికారాలు యిత్యాలని ప్రవేశపెట్టిన తీర్మానాన్ని వక ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించింది.

లొయక శ్రీ ఓరేటి వత్సనారాయణ స్వాగతం పలుకారు.

పాకిస్తాన్ చేస్తున్న దురాగతాలకు వ్యతిరేకంగా భారతీయ విద్యార్థి పరిషత్ సభ్యులు వినాదాలు చేశారు.

....శ్రీ సత్యనాథ

(0)

సమాలోచన 4,5,6,7,8,9,10,11,12 వార్షిక సంపుటముల వెల వరుసగా 20, 20,12,15,15,15,15, 20 రూ. లు ఎం. ఓ. చేసినవారికి ఖర్చులు మేమే భరించి రిజిస్టర్డ్ పోస్టులో పంపగలము. వి. పి. పద్ధతిలేదు.

- సంపాదకుడు

